

Робоча програма навчальної дисципліни «Технологія олійного живопису»
напряму підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво».

Розробники: старший викладач кафедри образотворчого мистецтва
Київського університету імені Бориса Грінченка
Рябчук Л.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва
Інституту мистецтв

Протокол від «_03_» вересня 2015 року № 1

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва _____ Ю. В. Романенкова

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	8
II. Тематичний план навчальної дисципліни	9
III. Програма	
5 семестр Модуль I	
Змістовий модуль 1. Структура живописного твору.....	10
6 семестр Модуль II	
Змістовий модуль 2. Методи ведення живопису.....	14
IV. Навчально-методична карта студента.....	18
V. Плани практичних занять	19
VI. Завдання для самостійної роботи	24
Карта самостійної роботи бакалавра	30
VII. Система поточного та підсумкового контролю	31
VIII. Методи навчання.....	34
IX. Методичне забезпечення курсу	35
X. Рекомендована література (основна, додаткова)	36

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни "Технологія олійного живопису" є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою образотворчого мистецтва на основі освітньо-професійної програми підготовки студентів відповідно до навчального плану для галузі знань 0202 "Мистецтво" напряму підготовки 6.020205 "Образотворче мистецтво" освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни "Технологія олійного живопису", необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Для освітньо-професійної підготовки майбутнього художника-педагога важливе значення має вивчення дисципліни "Технологія олійного живопису". Засвоєння теоретичних знань з технології олійного живопису під час лекцій і їх поглиблене вивчення та застосування під час самостійної роботи та практичних занять із живопису сприяє розвитку у студентів світобачення, розширенню художнього світогляду, розумінню історичного розвитку процесу створення картини. Особливого значення надається індивідуальній роботі, розвитку образного мислення, творчих здібностей.

Під час занять студенти набувають ґрунтовних теоретичних знань з технології олійного живопису, вивчають закони побудови живописного твору, технологічні особливості живописних матеріалів.

Основні форми організації навчальної роботи – в аудиторії, за

натурою, під контролем педагога, а також самостійно: за натурою, за уявою, з літературою в бібліотеці, в музеях.

Курс "Технологія олійного живопису" має практичне спрямування.

Мета курсу — професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності, обумовленої знанням технік, матеріалів, технології олійного живопису і здатного до самостійного творчого вирішення завдань педагогічної образотворчої діяльності.

Знання з технології олійного живопису закріплюються в процесі виконання практичних робіт, а також контрольним опитуванням по вивченій темі.

Завдання курсу:

- надати знання теоретичних основ дисципліни “Технологія олійного живопису”, особливостей різних живописних технік;
- навчити практичних навичок роботи із застосуванням різних технік;
- надати знання основ, ґрунтів, барвників, розчинників та інших матеріалів, що використовуються в олійному живописі;
- учити застосовувати здобуті знання та навички у вирішенні творчих, педагогічних, навчально-виховних, науково-методичних завдань у наступній професійно-педагогічній діяльності.

Під час практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи, використовуючи набуті знання з технології олійного живопису, студенти **набувають умінь та навичок:**

- виконувати на підготовленій основі з природи, по пам'яті та за уявою твори в різних техніках олійного живопису;
- спираючись на знання з технології олійного живопису, уміти вірно та виразно промодельовувати форму;
- використовуючи знання виражальних засобів та технології олійного живопису, виконувати самостійну роботу в різних видах та жанрах живопису;
- аналізувати твори митців, спираючись на знання з технології олійного

живопису, вміти розкривати особливості їх живописної мови;

- володіти термінологією, методично вірно викладати матеріал в процесі
- навчання учнів образотворчому мистецтву.

Програма передбачає послідовне вивчення технології олійного живопису шляхом оволодіння теоретичними знаннями та виконання відповідних практичних завдань, в тому числі роботі з натури.

Вивчення натури в процесі виконання етюдів має будуватись на невід'ємному зв'язку всіх елементів зображувальної мови: композиції, тонових, пластичних, просторових, світлотіньових співвідношень та колористичної гами. Вся система навчання технології олійного живопису повинна сприяти розвитку образного і абстрактного мислення студентів, вихованню творчого професіонала.

Вказані в програмі навчально-практичні завдання необхідно розглядати як обов'язковий мінімум. Навчально-творчі завдання мають варіативний характер. Залежно від рівня підготовки студентів можна змінювати тематику завдань, а також визначати кількість годин на вивчення кожної теми. При цьому важливо зберігати дидактичні засади навчання.

Практичні завдання потрібно орієнтувати на розвиток творчих здібностей студентів у процесі цілеспрямованого засвоєння прийомів, способів зображення та художньої системи окремих мистецьких епох та течій. Кожне наступне завдання ускладнюється відповідно рівню розвитку студентів.

Структура програми поєднує такі основні напрями діяльності:

- теоретична підготовка з основ живопису;
- практична робота: навчальні завдання, етюди, замальовки, творчі роботи;
- навчально-творча діяльність в період виконання самостійних робіт;
- індивідуальна науково-дослідницька робота, творче копіювання робіт майстрів.

Викладання технології олійного живопису зобов'язує впроваджувати

дидактичний принцип навчання, приділяти важливу увагу культурі навчання - пізнання й головного принципу дидактики художньої педагогіки – принципу наочного навчання.

В процесі навчання викладач повинен зосередити увагу студентів на вирішенні завдань програми, формуючи у них професійний і культурний рівень майбутнього фахівця.

Після завершення курсу навчання випускник /бакалавр/ повинен:

- володіти знаннями та практичними навичками з предмета “Технологія олійного живопису”
- вміти застосовувати їх для втілення творчого задуму в художньо-образну структуру композиції;
- знати історію олійного живопису, вміти аналізувати твори мистецтва.

Основною умовою засвоєння навчального матеріалу предмета є виконання повного обсягу практичних завдань, вивчення теоретичного матеріалу, здійснення індивідуальної та самостійної роботи студентів.

При складанні програми навчальних завдань за організаційну одиницю було взято дві навчальні години (одна навчальна година дорівнює 40 хв.).

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"ТЕХНОЛОГІЯ ОЛІЙНОГО ЖИВОПІСУ"

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)	
5 семестр	6 семестр	Шифр та назва галузі знань 0202 Мистецтво Шифр та назва напряму підготовки 6.020205 – “Образотворче мистецтво” Спеціалізація “Художня культура” Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр"	За вибором	
Кількість кредитів, відповідних ECTS:			Рік підготовки: 3	
2	3		5 семестр	6 семестр
Загальна кількість годин:			Аудиторні заняття:	
72	108		28 год.	28 год.
Семестровий контроль			лекції:	
	36 год.		4 год.	4 год.
Кількість модулів:			практичні:	
1	1		24 год.	24 год.
Змістових модулів:			індивідуальні:	
1	1		модульний контроль:	
Тижневих годин:			4 год.	4 год.
аудиторних:			Самостійна робота:	
2	3		40 год.	40 год.
самостійної роботи:			Підсумковий контроль:	
2	2			екзамен

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ							
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)						
	усього	у тому числі					
		л	п	інд	с.р.	м.к	с.к
Модуль I							
Змістовий модуль 1. Структура живописного твору							
Тема 1. Будова живописного твору. Аналіз складових елементів. Технологічні особливості різних живописних систем	4	4					
Тема 2. Особливості живописної техніки видатних майстрів світового мистецтва. Підбір матеріалу для створення копії вибраного твору майстра (фрагмент натюрморту).	6				6		
Тема 3. Складові частини різних ґрунтів, технологія їх виготовлення. Приготування та накладення ґрунтової основи.	6				6		
Тема 4. Робота над ескізом творчої копії. Виконання тонального етюдів та картону. Підготовка та виконання рисунку	18		10		14		
Тема 5. Вивчення особливостей техніки накладення корпусних, напівпрозорих та прозорих фарбових шарів. Робота над корпусним підмальовком. Накладення глибоких фарбових шарів	26		14		14	4	
Усього годин у 5 семестрі	72	4	24	-	40	4	
Модуль II							
Змістовий модуль 2. Методи та прийоми виконання олійного живопису							
Тема 1. Методи живопису в історичному розвитку. Техніка виконання творів різних часів	4	4					
Тема 2. Матеріальність в натюрморті. Особливості живописного почерку і техніки окремих майстрів. Аналіз підбраного матеріалу	6				6		
Тема 3. Вивчення особливостей техніки лісирування в творах майстрів. Робота над творчою копією. Накладення глибоких лісирувань	22		10		20		
Тема 4. Закінчення роботи над творчою копією. Накладення поверхневих лісирувальних шарів і покривного шару	26		14		14	4	
Усього годин у 6 семестрі	108	4	24	-	40	4	36

III. ПРОГРАМА

5 семестр. Модуль I ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Структура живописного твору

Тема 1.

Будова живописного твору. Аналіз складових елементів твору

Лекція 1 – 2 год.

Будова живописного твору. Аналіз технологічних особливостей твору олійного живопису та його складових елементів.

Властивості ґрунтів, їх міцність та еластичність. Олійний ґрунт, процеси окислювання, їх вплив на еластичність. Клейовий крейдяний ґрунт. Комбінований (напіволійний) ґрунт, синтетичний або емульсійний ґрунт, покритий зверху шаром олійної фарби.

Ізоляційний шар, клейовий і лаковий.

Імприматура як елемент картини.

Живописний твір як складний організм. Матеріали, з яких він складається, їх сумісність.

Олійні фарби як основний матеріал художника, їх якість.

Пігменти природні, натуральні, заміна їх штучними пігментами. Органічні пігменти. Натуральні й штучні пігменти.

Стійкість пігментів, їх стабільність під впливом зовнішнього середовища.

Вплив світла на хімічні реакції.

Основна передумова швидкого оволодіння технікою олійного живопису – знання хімічних і оптичних властивостей компонентів фарби.

Література: 1, 2, 3, 4, 5. Інтернет-ресурси: 1, 4, 5

Технологічні особливості різних живописних систем

Лекція 2 – 2 год.

Технологічні основи олійного живопису, сполучення і сумісність фарб.

Особливості різних методів живопису.

Порівняльні характеристики "фламандського", "італійського" методів та методу "алла пріма".

Елементи картини і їх властивості. Зміни фізичні й хімічні.

Вплив зовнішнього середовища. Процеси окислювання, що прискорюється світлом і вологістю – стійкість картини залежить від стійкості її елементів до окислювання.

Послаблення зв'язку між шарами, їх розтріскування і руйнування, пожовтіння й вицвітання. Захисне лакове покриття живописних шарів.

Література: 1, 2, 3, 4, 5. Інтернет-ресурси: 1, 2

Індивідуальна робота – 4 год.

Вивчення за літературою, репродукціями, в музейних експозиціях творів мистецтва живопису, особливостей виразної мови творів майстрів, близьких до часу, коли жив і працював вибраний майстер, його творче оточення, стильові особливості.

Перегляд музейних експозицій та вивчення друкованого матеріалу: репродукції робіт Леонардо, Я. Ван Ейка, П. Брейгеля, Р. Ван дер Вейдена, Сурбарана, Рембрандта, Хальса, Джорджоне, Тиціана, Шардена; твори з мистецтвознавства та техніки живопису.

Література: 1, 2, 3, 6, 7. Інтернет-ресурси: 1, 2, 4

Тема 2.

**Особливості живописного почерку і техніки
видатних майстрів світового мистецтва.**

**Підбір матеріалу для створення копії вибраного
твору майстра (фрагмент натюрморту, портрет)**

Самостійна робота – 6 год.

Аналіз теоретичного та ілюстративного матеріалу. Вивчення будови живописного твору. Підбір матеріалу для створення копії вибраного твору майстра (фрагмент натюрморту, портрет).

Література: 1, 2, 4, 6, 7. Інтернет-ресурси: 2, 3

Тема 3.

**Складові частини різних ґрунтів, технологія їх
виготовлення. Приготування та накладення ґрунтової
основи**

Самостійна робота – 6 год.

Конспектування теоретичного матеріалу. Вивчення будови живописного твору. Властивості ґрунтів. Складові частини різних ґрунтів, технологія їх виготовлення.

Приготування та накладення ґрунтової основи, підготовка для виконання наступних етапів роботи.

Література: 1, 2, 5. Інтернет-ресурси: 2, 3

Тема 4.

**Робота над ескізом творчої копії. Виконання
тонального етюдів та картону. Підготовка та
виконання рисунку**

Самостійна робота – 14 год.

Робота по вивченню і практичному застосуванню особливостей, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Начерк тонального етюдів за роботою майстра, підготовка для

накладення на ґрунтовій основі наступного корпусного підмальовку.

Література: 1, 2, 4, 5, 6. Інтернет-ресурси: 2, 4, 5

Практична робота – 10 год.

Робота над ескізом творчої копії. Вирішення композиції, виконання тонального етюду за роботою майстра з уважним простеженням тональних градацій, передачею світлотіні.

Виконання картону за етюдом, підготовка та виконання на ґрунтовій основі детального рисунку для наступного корпусного підмальовку.

Робота по вивченню і практичному застосуванню особливостей, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Література: 1, 2, 4, 6. Інтернет-ресурси: 3, 5

Тема 5.

Вивчення особливостей техніки накладення корпусних, напівпрозорих та прозорих фарбових шарів.

Самостійна робота – 14 год.

Виконання тренувальних вправ для засвоєння і практичного застосування техніки лісирування, її особливостей, окремих прийомів, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Практичне застосування вивченого матеріалу щодо особливостей, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Виконання на підготовленій основі з рисунком за етюдом, виконаним за роботою майстра та картоном, корпусного підмальовку.

Література: 1, 2, 3, 5, 7. Інтернет-ресурси: 1, 4, 5

Практична робота – 14 год.

Вивчення та аналіз техніки майстра. Робота над корпусним підмальовком. Накладення глибоких фарбових шарів різної корпусності та прозорості для передання світлотіньових ефектів та фактури предметів.

Література: 1, 2, 3, 6. Інтернет-ресурси: 3

6 семестр. Модуль II
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
Методи та прийоми виконання олійного
живопису

Тема 1.

Методи живопису в історичному розвитку

Лекція 3 – 2 год.

Техніка виконання творів. Суттєві особливості "фламандського" методу, найбільш раннього за часовими межами: використання твердої основи – дерев'яна дошка, білі ґрунти і їх важлива роль в процесі створення живописного твору, виконання підмальовку прозорими коричнюватими фарбами, прозорі лісирування, обмежене використання білил у процесі письма.

Найвідоміші представники: Леонардо да Вінчі, І. Босх, П. Брейгель, Г. Гольбейн, А. Дюрер, Рогір ван дер Вейден.

"Італійський", більш пізній метод: поява полотна як основи, тоновані ґрунти, що задавали загальний тон живописного твору, виконання більш складного підмальовку – іноді гризаллю, іноді – білилами (у світлі) і різної тональності сірими та коричнюватими фарбами у тінях, прозорі і напівпрозорі лісирування, використання близьких до натури кольорів на освітлених місцях картини.

Найвідоміші представники: Тиціан, Ель Греко, Веласкез, Рубенс, Ван Дейк.

Найпізніший за часом метод "алла пріма": ґрунти за вибором, фарби змішуються безпосередньо на палітрі.

Представники: імпресіоністи, більшість сучасних художників.

Література: 1, 2, 3, 6, 7, 9. Інтернет-ресурси: 2, 4

Техніка виконання творів різних часів

Лекція 4 – 2 год.

Техніка виконання живописних творів майстрів різних епох. Технологічні основи олійного живопису, сполучення і сумісність фарб.

Особливості різних методів живопису. Порівняльні характеристики "фламандського", "італійського" методів та методу "алла пріма" і короткий аналіз технологічних систем, відповідних до трьох основних методів.

Переваги і недоліки трьох основних методів живопису.

Стійкість пігментів, їх стабільність під впливом зовнішнього середовища.

Елементи картини, їх властивості, зміни фізичні й хімічні.

Вплив зовнішнього середовища.

Прискорювальний вплив на процеси окислювання світла та вологи.

Стійкість картини та її залежність від стійкості її елементів.

Послаблення зв'язку між шарами, їх розтріскування і руйнування, пожовтіння й вицвітання.

Захисне лакове покриття живописних шарів.

Передання матеріальності у живописі, зокрема в натюрморті.

Натюрморти "малих голландців".

Живопис окремих предметів у картинах та у натюрмортах Шардена.

Література: 1, 2, 3, 6, 8, 9. Інтернет-ресурси: 2, 4

Індивідуальна робота – 4 год.

Вивчення техніки лісирування, перегляд музейних експозицій та вивчення друкованого матеріалу: репродукції робіт Леонардо, Я. Ван Ейка, П. Брейгеля, Р. Ван дер Вейдена, Сурбарана, Рембрандта, Хальса, Джорджоне, Тиціана, Шардена; за літературою з техніки живопису та творами мистецтвознавців.

Література: 1, 2, 3, 6, 7, 8. Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 2.

Матеріальність в натюрморті. Особливості живописного почерку і техніки видатних майстрів світового мистецтва. Аналіз підбраного матеріалу

Самостійна робота – 6 год.

Поглиблене вивчення особливостей техніки корпусного письма за творами майстрів. Застосування технологічних законів при побудові та виконанні живописного твору.

Вивчення способів виконання підмальовку, перегляд музейних експозицій та друкованого матеріалу: репродукції робіт майстрів, твори з мистецтвознавства та техніки живопису.

Закінчення виконання корпусного підмальовку за етюдом з роботи майстра та картоном.

Література: 1, 2, 3, 6. Інтернет-ресурси: 1, 4, 5

Тема 3.

Вивчення особливостей техніки лісирування в творах майстрів. Робота над творчою копією. Накладення глибоких лісирувань

Самостійна робота – 20 год.

Перегляд музейних експозицій, вивчення друкованого матеріалу та репродукцій натюрмортів "малих голландців".

Поглиблене вивчення за творами майстрів особливостей техніки накладення лісирувань. Застосування технологічних прийомів при побудові та виконанні живописного твору.

Вивчення способів виконання та накладення неглибоких лісирувальних шарів.

Література: 1, 2, 6. Інтернет-ресурси: 1, 2, 5

Практична робота – 10 год.

Використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки,

способів подачі та прийомів роботи майстрів. Використання лісирувань фарбами різної прозорості для досягнення різноманітних оптичних ефектів. Звернути увагу на передачу відтінків кольору, побудову колірних планів зображення.

Література: 1, 2, 6, 7. Інтернет-ресурси: 1, 3, 4

Тема 4.

Закінчення роботи над творчою копією. Накладення поверхневих лісирувальних шарів і покривного шару.

Самостійна робота – 14 год.

Поглиблене практичне вивчення техніки лісирування за творами майстрів.

Перегляд музейних експозицій та вивчення друкованого матеріалу.

Робота над творчою копією. Використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів. Звернути увагу на передачу відтінків кольору. Використання лісирувань фарбами різної прозорості для досягнення різноманітних оптичних ефектів.

Література: 1, 2, 6, 8. Інтернет-ресурси: 1, 4, 5

Практична робота – 14 год.

Використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів. Використання лісирувань фарбами різної прозорості для досягнення різноманітних оптичних ефектів. Звернути увагу на передачу відтінків кольору, побудову колірних планів зображення.

Література: 1, 2, 6. Інтернет-ресурси: 3, 5

IV. Навчально-методична карта дисципліни "Технологія олійного живопису", "бакалавр", 3к.

Разом: 180 год., лекції – 8 год., практичні заняття – 48 год.,
самостійна робота – 80 год., МКР – 8 год., сем к. - 36 год.

Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II
	Структура живописного твору	Методи та прийоми олійного живопису
	284 б.	264 б.
Теми лекцій	Тема 1. Будова живописного твору. Аналіз складових елементів твору. 2 год. Технологічні особливості різних живописних систем. 2 год.	Тема 1. Методи живопису в історичному розвитку. 2 год. Техніка виконання творів різних часів. 2 год.
4 б.	2 б.	2 б.
Практичні заняття	Тема 4. Виконання тонального етюду та картону. Підготовка та виконання рисунку. Тема 5. Робота над корпусним підмальовком. Накладення глибоких фарбових шарів	Тема 3. Робота над творчою копією. Накладення глибоких лісірувань Тема 4. Накладення поверхневих лісірувальних шарів і покривного шару
264	24 год. - 132 б.	24 год. - 132 б.
Самостійна робота	Тема 2. Підбір матеріалу для створення копії вибраного твору майстра - 15б. Тема 3. Приготування та накладення ґрунтової основи - 20 б. Тема 4. Робота над ескізом творчої копії - 25 б. Тема 5. Робота над підмальовком. Накладення глибоких фарбових шарів - 50 б.	Тема 2. Особливості живописного почерку і техніки окремих майстрів -. 20 б. Тема 3. Вивчення особливостей техніки лісірування в творах майстрів - 30 б. Тема 4. Накладення поверхневих лісірувальних шарів і покривного шару - 50 б.
210	110 б.	100 б.
Індивідуальна робота	Особливості живописної техніки видатних майстрів світового мистецтва Вивчення особливостей техніки накладення фарбових шарів.	Аналіз підбраного матеріалу Вивчення особливостей техніки лісірування в творах майстрів
100	МКР 1, 2 - 50 б.	МКР 3, 4 - 50 б.
Разом – 578 б. (коефіцієнт визначення успішності – 9,63; наприклад: 480 балів : 9,63 = 49,84 + 30 (бали за екзамен) = 79,84 = С за шкалою ECTS)		
40	екзамен	

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Структура живописного твору

Тема 4.

**Робота над ескізом творчої копії. Виконання
тонального етюду та картону. Підготовка та
виконання рисунку**

Практична робота – 10 год.

Виконання тонального етюду за роботою майстра. Робота по вивченню і практичному застосуванню особливостей, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Наочність:

Репродукції творів майстрів

Мета:

Вивчення і практичне застосування особливостей, характерних для творчості майстра

Завдання:

Виконання тонального етюду. Підготовка картону та виконання на ґрунтовій основі детального рисунку

План виконання практичної роботи

I етап – 2 год.

1. Пошуки композиції і виконання ескізу.

II етап – 8 год.

2. Виконання рисунку вибраного фрагменту.
3. Тональний етюд за роботою майстра з уважним прослідкуванням тональних градацій, передачею світлотіні.

4. Виконання картону за етюдом.
5. Підготовка та виконання на ґрунтовій основі детального рисунку для наступного корпусного підмальовку.

Матеріали для виконання завдань за темою: олійні фарби, полотно, папір, вугіль, олівець.

Рекомендована література: 1, 2, 4, 6. **Інтернет-ресурси:** 3, 5
Репродукції творів майстрів живопису.

Тема 5.

Вивчення особливостей техніки накладення корпусних, напівпрозорих та прозорих фарбових шарів. Робота над корпусним підмальовком.

Накладення глибоких фарбових шарів

Практична робота – 14 год.

Вивчення та аналіз техніки майстра. Робота над корпусним підмальовком. Накладення глибоких фарбових шарів різної корпусності та прозорості для передання світлотіньових ефектів та фактури предметів.

Наочність:

Репродукції творів майстрів

Мета:

Вивчення та аналіз техніки накладення підмальовку.

Завдання:

Виконання корпусного підмальовку. Накладення глибоких фарбових шарів різної корпусності.

План виконання практичної роботи

I етап – 6 год.

1. Вивчення та аналіз техніки майстра у накладенні підмальовку
2. Підбирання кольорових сумішей

3. Нанесення найглибших шарів підмальовку корпусними фарбовими сумішами.

II етап – 8 год.

4. Уточнення підібраних кольорів
5. Нанесення додаткових шарів фарбовими сумішами по просохлому нижньому шару.
6. Робота над деталями.
7. Перевірка і узагальнення художнього рішення.

Матеріали для виконання завдань за темою: полотно, олійні фарби, розчинники, олії, лаки, пензлі.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 6. **Інтернет-ресурси:** 3
Репродукції творів майстрів живопису.

МОДУЛЬ II

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Методи та прийоми виконання олійного живопису

Тема 3.

Вивчення особливостей техніки лісирування в творах майстрів. Робота над творчою копією.

Накладення глибоких лісирувань

Практична робота – 10 год.

Використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів. Використання лісирувань фарбами різної прозорості для досягнення різноманітних оптичних ефектів. Звернути увагу на передачу відтінків кольору, побудову колірних планів зображення.

Наочність:

Репродукції творів майстрів

Мета:

Вивчення та використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів.

Завдання:

Накладення лісирувань фарбами різної прозорості для досягнення різноманітних оптичних ефектів.

План виконання практичної роботи

I етап – 4 год.

1. Вивчення та аналіз техніки майстра
2. Нанесення додаткових живописних шарів напівпрозорими фарбовими сумішами.

II етап – 6 год.

3. Підбирання кольорових сумішей
4. Нанесення додаткових лісирувань прозорими фарбовими сумішами по просохлому нижньому шару.
5. Робота над деталями. Перевірка і узагальнення художнього рішення.

Матеріали для виконання завдань за темою: олійні фарби, полотно, папір, вугіль, олівець.

Рекомендована література: 1, 2, 6, 7. Інтернет-ресурси: 1, 3, 4

Репродукції творів майстрів живопису.

Тема 4.

Закінчення роботи над творчою копією. Накладення поверхневих лісирувальних шарів і покривного шару

Практична робота – 14 год.

Вивчення та аналіз техніки майстра. Використання лісирувань фарбами різної прозорості для досягнення різноманітних оптичних ефектів. Звернути увагу на створення відтінків кольору.

Застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів. Накладення поверхневих лісирувальних шарів для передання світлотіньових ефектів та фактури предметів. Накладення захисного покривного шару.

Наочність:

Репродукції творів майстрів

Мета:

Вивчення та аналіз техніки майстра. Застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів

Завдання:

Накладення поверхневих лісирувальних шарів для передання матеріальності та фактури предметів.

План виконання практичної роботи

I етап – 6 год.

1. Вивчення та аналіз техніки майстра на останніх етапах роботи
2. Підбирання кольорових сумішей
3. Нанесення додаткових живописних шарів напівпрозорими і прозорими фарбовими сумішами.

II етап – 8 год.

4. Уточнення підібраних кольорів
5. Нанесення додаткових лісирувань прозорими фарбовими сумішами по просохлому нижньому шару.
6. Робота над деталями. Перевірка і узагальнення художнього рішення.
7. Нанесення після просихання покривного шару.

Матеріали для виконання завдань за темою: полотно, олійні фарби, розчинники, олії, лаки, пензлі.

Рекомендована література: 1, 2, 6. Інтернет-ресурси: 3, 5

Репродукції творів майстрів живопису.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

(Самостійні завдання оцінюються як творчі роботи, за їх складністю)

МОДУЛЬ I

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Структура живописного твору

Тема 2.

Особливості живописного почерку і техніки видатних майстрів світового мистецтва. Підбір матеріалу для створення копії вибраного твору майстра (фрагмент натюрморту, портрет)

Самостійна робота – 6 год.

Аналіз теоретичного та ілюстративного матеріалу. Вивчення будови живописного твору. Підбір матеріалу для створення копії вибраного твору майстра (фрагмент натюрморту).

Мета:

Аналіз теоретичного та ілюстративного матеріалу. Вивчення будови живописного твору.

Завдання:

Поглиблене вивчення особливостей побудови живописного твору, визначення складу, призначення та властивостей фарбових шарів. Підбір матеріалу для створення копії (фрагменти складного натюрморту, портрет) -15 б.

Матеріали для виконання завдань: папір, вугіль, олівець, туш, перо, пензлі.

Рекомендована література: 1, 2, 4, 6, 7. **Інтернет-ресурси:** 2, 3

Репродукції творів майстрів живопису.

Тема 3.

Складові частини різних ґрунтів, технологія їх виготовлення. Приготування та накладення ґрунтової основи

Самостійна робота – 6 год.

Вивчення будови живописного твору. Властивості ґрунтів. Складові частини різних ґрунтів, технологія їх виготовлення.

Приготування та накладення ґрунтової основи, підготовка для виконання наступних етапів роботи.

Мета:

Вивчення технологічних особливостей, будови живописного твору.

Виконання ґрунтової основи живописного твору, визначення складу, призначення та властивостей ґрунтів.

Завдання:

Приготування та накладення ґрунтової основи, підготовка для виконання наступних етапів роботи – 20б.

Матеріали для виконання завдань: складові для приготування ґрунтової основи за вибраним рецептом.

Рекомендована література: 1, 2, 5. Інтернет-ресурси: 2, 3

Репродукції творів майстрів живопису.

Тема 4.

**Робота над ескізом творчої копії. Виконання
тонального етюдів та картону. Підготовка та
виконання рисунку**

Самостійна робота – 14 год.

Робота по вивченню і практичному застосуванню особливостей, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Начерк тонального етюдів за роботою майстра, підготовка для накладення на ґрунтовій основі наступного корпусного підмальовку.

Мета:

Практичне засвоєння технологічних прийомів, характерних для епохи, творів майстра та його сучасників.

Завдання:

Виконання тонального етюдів за роботою майстра – 25 б.

Матеріали для виконання завдань: фарба, розчинники, пензлики.

Рекомендована література: 1, 2, 4, 5, 6. **Інтернет-ресурси:** 2, 4, 5
Репродукції творів майстрів живопису.

Тема 5.

Вивчення особливостей техніки накладення корпусних, напівпрозорих та прозорих фарбових шарів. Робота над корпусним підмальовком.

Накладення глибоких фарбових шарів

Самостійна робота – 14 год.

Виконання тренувальних вправ для засвоєння і практичного застосування техніки лісирування, її особливостей, окремих прийомів, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Практичне застосування вивченого матеріалу щодо особливостей, характерних для епохи, творчого оточення майстра, творів його сучасників.

Виконання на підготовленій основі з рисунком за етюдом, виконаним за роботою майстра та картоном корпусного підмальовку.

Поглиблене вивчення особливостей техніки корпусного письма за творами майстрів.

Вивчення способів виконання підмальовку, перегляд музейних експозицій та друкованого матеріалу: репродукції робіт Леонардо, Я. Ван Ейка; твори з мистецтвознавства та техніки живопису.

Мета:

Засвоєння знань і умінь з виконання технологічних вимог накладення підмальовку.

Завдання:

Виконання корпусного підмальовку за етюдом з роботи майстра та підготовленим картоном – 50 б.

Матеріали для виконання завдань: полотно, картон, олійні фарби, розчинники, олії, лаки. папір, вугіль, олівець.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 7. **Інтернет-ресурси:** 1, 4, 5
Репродукції творів майстрів живопису.

6 семестр. МОДУЛЬ II
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Методи та прийоми виконання олійного живопису

Тема 2.

**Особливості живописного почерку і техніки видатних
майстрів світового мистецтва. Аналіз підбраного
матеріалу**

Самостійна робота – 6 год.

Поглиблене вивчення особливостей техніки корпусного письма за творами майстрів. Застосування технологічних законів при побудові та виконанні живописного твору.

Вивчення способів виконання підмальовку, перегляд музейних експозицій та друкованого матеріалу: репродукції робіт майстрів, твори з мистецтвознавства та техніки живопису.

Робота по підмальовку напівкорпусними сумішами за етюдом з роботи майстра та картоном.

Мета:

Засвоєння знань і умінь з виконання верхніх шарів підмальовку.

Завдання:

Робота по підмальовку напівкорпусними сумішами за етюдом з роботи майстра та картоном – 20 б.

Матеріали для виконання завдань: олівець, фарба, пензлик.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 6. Інтернет-ресурси: 1, 4, 5

Репродукції творів майстрів живопису.

Тема 3.

**Вивчення особливостей техніки лісирування в творах
майстрів. Робота над творчою копією. Накладення
неглибоких лісирувань**

Самостійна робота – 20 год.

Перегляд музейних експозицій, вивчення друкованого матеріалу та репродукцій натюрмортів "малих голландців".

Поглиблене вивчення за творами майстрів особливостей техніки накладення лісирувань. Застосування технологічних прийомів при побудові та виконанні живописного твору. Вивчення способів виконання та накладення неглибоких лісирувальних шарів.

Використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів.

Мета:

Засвоєння технологічних вимог, знань і умінь з виконання живописного твору, накладення різної щільності лісирувальних шарів.

Завдання:

Вивчення способів виконання та накладення неглибоких лісирувальних шарів – 30 б.

Матеріали для виконання завдань: полотно, картон, олійні фарби, розчинники, олії, лаки. папір, вугіль, олівець.

Рекомендована література: 1, 2, 6. Інтернет-ресурси: 1, 2, 5

Репродукції творів майстрів живопису.

Тема 4.

**Закінчення роботи над творчою копією.
Накладення поверхневих лісирувальних шарів і
покривного шару**

Самостійна робота – 14 год.

Поглиблене практичне вивчення техніки прозорого поверхневого лісирування за творами майстрів.

Перегляд музейних експозицій та вивчення друкованого матеріалу, репродукції робіт майстрів.

Робота над творчою копією. Використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів.

Мета:

Поглиблене практичне вивчення техніки прозорого поверхневого лісирування, засвоєння технологічних вимог щодо побудови і виконання поверхневих шарів живописного твору.

Завдання:

Робота над творчою копією. Використання підбраного матеріалу, застосування вивченої техніки, способів подачі та прийомів роботи майстрів. Звернути увагу на створення відтінків кольору. Використання лісирувань фарбами різної прозорості для досягнення різноманітних оптичних ефектів – 50 б.

Матеріали для виконання завдань: полотно, картон, олійні фарби, розчинники, олії, лаки.

Рекомендована література: 1, 2, 6, 8. **Інтернет-ресурси:** 1, 4, 5

Репродукції творів майстрів живопису.

Карту самостійної роботи та визначення успішності (бали) за виконання самостійної роботи бакалаврами подано у вигляді табл. 6.1

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
з дисципліни **“Технологія олійного живопису”**

Змістовий модуль та теми курсу	кільк годин	Бали
Модуль І.		
Змістовий модуль І. Структура живописного твору		
Тема 2. Підбір матеріалу для створення копії вибраного твору майстра	6	15
Тема 3. Приготування та накладення ґрунтової основи	6	20
Тема 4. Виконання тонального етюду для картону	14	25
Тема 5. Робота над підмальовком. Накладення глибоких фарбових шарів	14	50
Модуль ІІ.		
Змістовий модуль ІІ. Методи та прийоми олійного живопису		
Тема 2. Особливості живописного почерку і техніки окремих майстрів	6	20
Тема 3. Вивчення особливостей техніки лісірування в творах майстрів	20	30
Тема 4. Накладення поверхневих лісірувальних шарів і покривного шару	14	50
Усього:	80	210

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Технологія олійного живопису» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1 - табл. 7.4.

Таблиця 7.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Макс кількість балів	Одиниць	Всього
1	Відвідування лекцій	1	4	4
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	24	24
3	Робота на практичному (семінарському) занятті	10	24	240
4	Самостійна робота (оцінюється як творча)	-	-	210
5	МКР	25	4	100
Підсумковий рейтинговий бал				578

Таблиця 7.2

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Кількість балів з урахуванням коефіцієнта	Підсумковий тест (екзамен)	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2									
T1	T2	T3	T4	T5	МКР	T1	T2	T3	T4	МКР					
2	15	20	80	127	50	2	20	85	127	50	578	9,6	60	40	100

Разом – 578 балів (коефіцієнт визначення успішності – 9,63; наприклад: 480 балів : 9,63 = 49,84 + 40 (бали за екзамен) = 89,84 = В за шкалою ECTS)

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.
- *Представлення навчально-методичних та творчих робіт.*

Таблиця 7.3

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно Відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре Достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре В цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно Посередній рівень знань (умінь)

		із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється як коротка контрольна практична робота після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної та творчої діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна,) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи, начерки, замальовки, рисунки, етюди.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; з репродукціями творів; з використанням рекомендованих та обраних самостійно художніх матеріалів та інструментів; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної та творчої діяльності:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ репродукції творів майстрів;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники (частково в електронному вигляді);
- ✓ засоби підсумкового контролю: семестровий перегляд з оцінюванням навчальних та творчих робіт для контролю знань і вмінь студентів з навчальної дисципліни "Технологія олійного живопису".

X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Белкіна Е.В. Техніка та технологія олійного живопису / Е.В. Белкіна, О.І. Конопко. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010. – 100 с.
2. Никодими Г. Масляная живопись. Общие сведения, материалы, техника: Практическое пособие /Г. Никодими. – М. : Эксмо, 2007. – 144 с.:ил.
3. Ноэль Грегори. Живопись маслом / Грегори Ноэль. – М.: Кристина – Новый век, 2005. – 48 с.:ил.
4. Сланский Б. Техника живописи /Б. Сланский. – М.: Изд. Академии художеств, 1962. – 380 с.

Додаткова:

5. Бергер Э. История развития техники масляной живописи /Э. Бергер. – М.: Изд. Академии художеств, 1961. – 510 с.
6. Ильф А.И. Все про технику живописи маслом /А.И. Ильф. – М.: Искусство, 1998. – 224. с
7. Шашков Ю. П. Живопись и ее средства / Ю.П. Шашков. – М.: М-Трикса, 2006. – 128 с.
8. Шматова О. Самоучитель современной масляной живописи /О. Шматова. – М. : Эксмо, 2011. – 80 с.:ил.
9. Энциклопедия импрессионизма / Под ред. М. и А. Серюлля. – М.: Республика, 2005. – 295 с.:ил.

Интернет-ресурси:

1. Техника и технология масляной живописи. [Электронный ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.youtube.com/watch?v=NC9UJreTMx8>
2. Масляная живопись. Материал из Википедии. – Режим доступу до ресурсу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Масляная_живопись

3. Многослойная техника масляной живописи. [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.yaget.ru/styles/zhivopis/36-maslyanie-kraski/99-mnogosloynaya-tehnika-maslyanoy-zhivopisi>
4. Энциклопедия живописи. Масляная живопись Huile, peinture a l'. [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.bibliotekar.ru/slovar-impr3/5.htm>
5. Д.И. Киплик Техника живописи. Различные методы масляной живописи. [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-23206.html?page=17>